

Skolen i børns verden
Af: Klaus Wilmann
Formand for Børnerådet

Hvor er børneperspektivet i debatten om skolestart blevet af? Hvem interesserer sig for hvad børn lægger vægt på i skolen, og hvorfor skal det altid være et enten eller? Enten bestemmer lærerne, eller også taler vi børnemagt. Enten styrker vi fagligheden eller de sociale kompetencer osv. Hvis vi lytter til børnene, vil de fortælle os, at de er vilde med at lære, men at det kræver et miljø som er både fysisk og psykisk velegnet.

I debatten om skolestart, er der mange stemmer for tiden. Vi voksne er ved at falde over egne og andres ben for at komme til at udbrede os om hvor vigtigt det er med flere timer, mere struktur og styring. At kravene samtidig indsnævrer børnenes egen tid og oplevelse af deltagelse og medbestemmelse forbigår vi. Og helt i overensstemmelse med vanetænkningen, glemmer vi at spørge hovedpersonerne om deres syn på skolen. I den evaluering af skolefritidsordningen (SFO), som Evalueringsinstituttet netop har udarbejdet¹, er billede det samme. Lærere, pædagoger, forældre og embedsmænd gør sig alle tanker om hvad der er bedst for børnene, men EVA glemte i skyndingen at spørge børnene selv. Men man konstaterer alligevel, at de voksne mener at børnene mener, at de har behov for større faglig støtte i SFO. Jeg kan ikke undgå at få den tanke, at glemsomheden er ganske overlagt. Vi undlader simpelt hen at spørge børnene, fordi vi ikke kan lide svarene. Børnene vil have mere af det som politikerne nedprioriterer. En mere musisk skole, en skole med drama og bevægelse, en skole som fremmer innovation og gør en masse ud af at indøve sociale færdigheder. En skole med trivsel for alle og lærere der både er dygtige undervisere og gode pædagoger.

Børnenes anbefalinger forstyrrer os, for som den politiske retorik er for tiden, er det boglighed, ordenshåndhævelse og indlæring af kanoniserede værdier, som er i højsædet, og det er ikke børnenes første prioritering. Nu er alligevel ikke eleverne som skal bestemme, så hvorfor forstyrre dem, kunne man indvende, de ved jo endnu ikke hvad de har brug for at lære. Enig, men de er eksperter i at vide hvordan det er at gå i skole når man er 8 eller 12 år gammel, og deres informationer er uundværlige, hvis vi vil ramme plet med vores planlægning.

Skoledagens tilrettelæggelse

For et par år siden blev læste jeg en undersøgelse om børns oplevelse af skoledagens længde². Hvor man måske ville forvente at børn bare ville afvise enhver snak om flere timer, viste resultatet sig at være langt mere facetteret. Ikke forstået sådan at børnene ligefrem krævede flere timer, men de havde forståelse for de voksnes dispositioner og ønskede pragmatisk, at veksle en positiv attitude med medindflydelse på hvordan tiden kunne bruges.

Når vi spørger børn om deres tanker om skolen, ønsker de mere ofte tid til de kreative fag, og de er optagede af hvordan skoledagen tilrettelægges. Og så har børnene fokus på hvordan lærerne er. Den gode lærer beskriver de som en der gør noget - stiller krav til eleverne, og som undlader at skælde ud. Børnene er samtidig klar over at det først og fremmest er deres eget ansvar at lære noget, og netop derfor synes de også de kan tillade sig at stille krav til deres lærere og til deres skole. Noget for noget. Eleverne i undersøgelsen gik i 1 til 3. klasse.

¹) Skolefritidsordninger - mellem skole- og fritidspædagogik, EVA 2006

²) Børns oplevelse af en forlænget skoledag. cand. psych. Camilla Raymond & Inge Schou Larsen, Børnepolitisk netværk 2002

Medbestemmelse i skolen

Børn vil anerkendes og de vil have medbestemmelse om livet i skolen. Børnerådets Børnepanel som består af knap 1500 elever som rådgiver Børnerådet, peger i en rapport om livet i skolen³ på medbestemmelse som en afgørende vej til større faglighed og mere trivsel blandt eleverne. Et flertal af eleverne finder at de bliver taget med på råd, men vil gerne have endnu mere indflydelse på valg af emner, på arbejdsplaner, lektier, ved valg af bøger og på sammensætning af grupper.

Jeg hører det samme, når jeg som formand for Børnerådet besøger skoler, efterskoler og institutioner. Vi vil respekteres siger børnene. Det skaber en god balance mellem børn og voksne i skolen – respekt for lærerne forudsætter respekt for eleverne, og omvendt - synes eleverne at tænke. Det er tankevækkende, ikke mindst i en tid, hvor disciplin i ordets gammeldags forstand oftere og oftere introduceres som svaret på uro, larm og elever der vil selv. Børnene ønsker selv orden og ro, men de vil have medindflydelse på reglerne og på deres håndhævelse.

En ny skolestart

For mig at se, må en ny skolestart i det lys, sætte sig meget ambitiøse mål. Jeg tror at børnehaveklassens tilbud i højere grad skal hænge sammen med aktiviteterne i 1 – 3 klasse og tilbuddet i skolefritidsordningerne. Ændringer i børnehaveklassen bør gennemføres som led i en ændret strategi hvor målsætningen er at skabe større trivsel for alle, bedre social integration af udsatte eller sårbare elever og et bedre undervisningsmiljø for alle børn. Disse mål har selvstændig værdi for børnene, men skal også ses som nødvendige for at kunne realisere et bredt ønske om højere faglighed og bedre resultater. En ny skolestart bør sikre at:

Undervisningen og de øvrige aktiviteter i børnehaveklassen og i første, anden og tredje klasse, bør varetages af teams bestående af pædagoger til knyttet skolefritidsordningen / fritidshjemmet og lærere tilknyttet folkeskolens første klassetrin. Disse teams skal have ansvaret for børnenes samlede faglige og øvrige personlige udvikling, og tillige samarbejde om aktiviteterne i skolens fritidsordning, herunder lektiehjælp, særlig sprogstimulering, danskundervisning og træning for børn med særlige behov, forældresamarbejde mm. Jeg forestiller mig også at tilbuddet om skolefritidsordning eller fritidshjem, indgår i det samlede skolestarttilbud og fritages for brugerbetaling til og med 3. klassetrin. I skolen tilbydes alle elever et dagligt sundt måltid til frokost, samt adgang til frugt og koldt vand. Ændrede kostvaner har både betydning for elevernes generelle sundhedstilstand, men vil tillige styrke deres indlæringssevne, og bidrage til målet om højere faglighed for alle børn.

Forslagene forfølger et ønske om at skabe en mere rolig og sammenhængende skoledag, hvor de små elevers behov for at opnå tryghed og personlige relationer til hinanden og til de voksne, anerkendes som vigtigt. Forslagene forfølger et mål om at opnå en større faglighed og et bedre undervisningsmiljø, gennem en målrettet fokusering på social integration og indlærning af regler for samvær og god opførsel i skolen (og i samfundet udenfor). Forslagene forudsætter at skolens lærere i højere grad tilknyttes indskolingen, mellemtrinnet eller udskolingen, frem for den eksisterende model hvor lærerne følger en klasse fra 1 til 9 klassetrin. Men forslagene forudsætter også at lærernes arbejdstid kan tilrettelægges mere fleksibelt, så lærere er til stede på skolen i længere tid, til gavn for børnene. Og det anbefales at arbejdstidstilrettelæggelsen sikrer flere undervisningstimer.

Og så har jeg ikke sagt et ord om formålsparagraffen, for forligspartierne har lovet, at den nye paragraf ikke ændrer grundlæggende ved skolens profil, de skal bare lære noget mere. Hvis det er rigtigt er mine forslag også yderst realistiske.

³) Medbestemmelse i folkeskolen. Børnerådet 2002